

**Leven In Tijden van Transitie:
Wat betekent dat voor het Hoger Onderwijs?**

JANROTMANS

Utrecht, 10 Oktober 2019

**We bevinden ons in een chaotische
overgangsfase van de transitie naar
een duurzame samenleving & economie**

WERELDWIJD KLIMAAT PROTEST

6 miljoen mensen (ca. 95% jongeren)
protesteren tegen falend klimaatbeleid

YOUR
IGNORANCE
IS OUR
FUTURE

THE CLIMATE IS
CHANGING.
WHY ARENT
WE?

PROTECT
B/C YOUR
DEPEND

SAVE
THE
EARTH

I SPEAK
4 THE
TREES

WELL, THIS ONE'S
DEAD LETS MOVE
ON.

THE CLIMATE CRISIS
WONT WAIT,
SO NEITHER WILL
WE

ALL I WANT FOR CHRISTMAS
A SENSITIVE GREEN NEW DEAL
REAL PROTECTION FOR OUR RESERVES
ENVIRONMENTAL GLOBAL JUSTICE
BIODIVERSITY PROTECTION POLICIES

FOREST REBELLION NOW

FOREST F...

FUCK ME
NOT THE
CLIMATE

EAT
BY
GERALD

ACTION

off an illusion to live by

GEEN GEUWENHOER
WAARDEER ONZE BOER
#TROTSOPDEBOER

BOEREN
WAARDEREN

GROEIEND KLIMAATACTIVISME

wereldwijde beweging van scholieren & studenten

1700 wetenschappers steunen klimaatstakers

activistische journalisten [Guardian, Correspondent]

activistische advocaten, ondernemers, werknemers

PLEIDOOI
KLIMAATZAAK
C. M. M. M.

STIKSTOF PROBLEMATIEK

18.000 bouwprojecten liggen stil
vanwege het stikstofprobleem

ADVIES COMMISSIE REMKES

Natuur moet beter worden beschermd
Veestapel moet worden ingekrompen
Maximum snelheid terug naar 100 km

ELEKTRIFICATIE

Best verkochte auto in Nederland
in 2019 wordt de Tesla model 3

KANTELPUNT

Transitie bevindt zich op kantelpunt

chaos

weerstand

conflicten

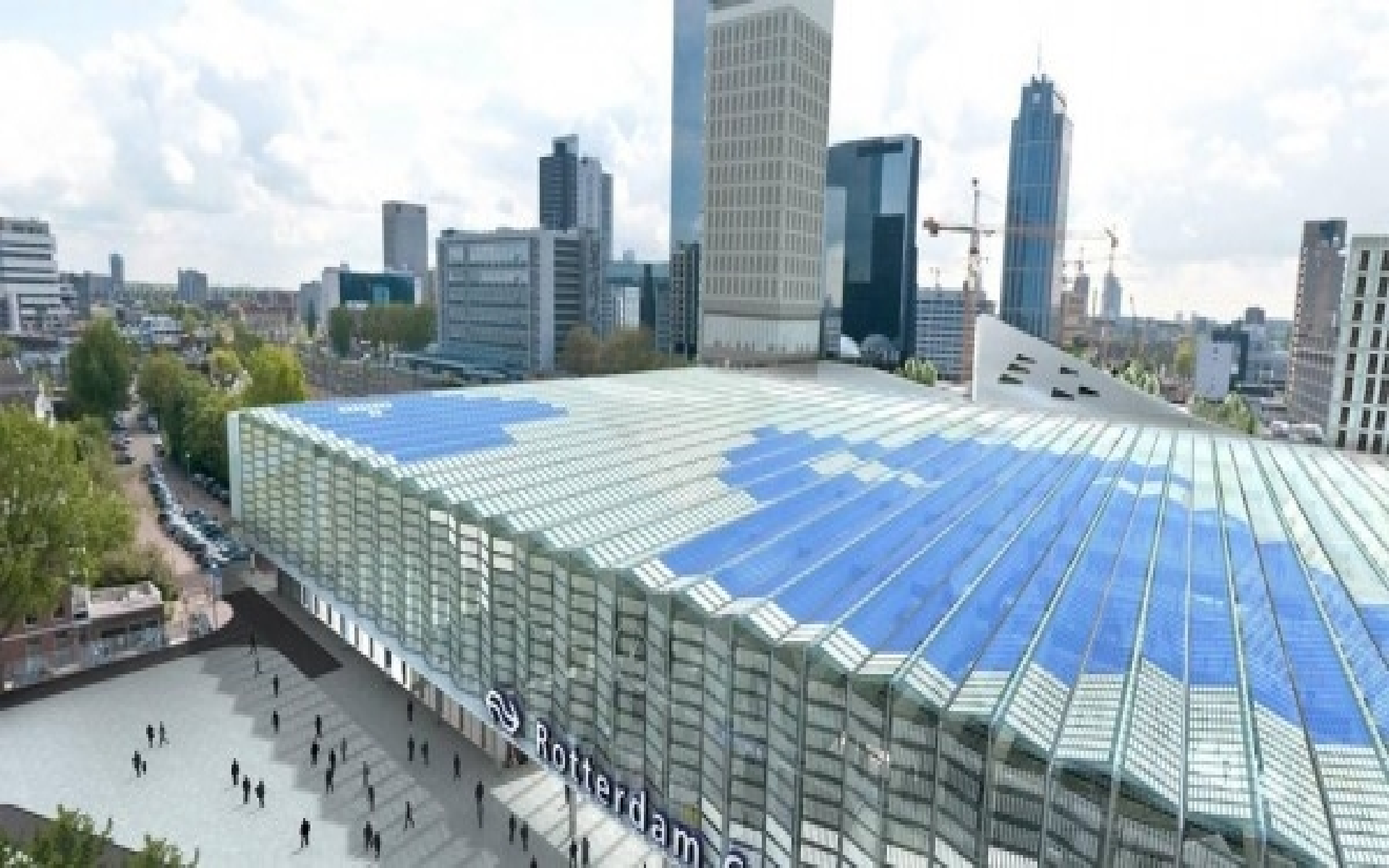
2

DUURZAME OPGAVE VOOR NEDERLAND

2500 windmolens op land en zee
na 25 jaar

nog 15.000 windmolens nodig!

 Rotterdam

3 GW zonne-energie [12 miljoen panelen]

4500 voetbalvelden na 15 jaar

50 GW nodig [75.000 voetbalvelden]!

Circulair Gebouw in Duiven

niets is nieuw in Liander gebouw

wedergeboorte van een bestaand gebouw

80% van oude gebouw is hergebruikt

toegevoegde materialen gerecycled

toiletpotten, werkkleding verpulverd tot isolatie

materialenpaspoort

3 circulaire gebouwen na 5 jaar!

Verduurzamen Woningvoorraad

7 miljoen woningen op aardgas

in 2039 gasloos: 350.000 woningen/jaar

1.500 per dag!

nog honderdduizend gaswoningen gebouwd

2.000 per dag!

**In 5 jaar 2000 huizen gasloos gemaakt
komende 20 jaar 2000 huizen per dag!**

Elektrisch Auto Vervoer

elektrische auto's groeien met ca. 10% per jaar

0.5% van auto's is elektrisch in Nederland

1.5% van auto's is hybride in Nederland

alleen al vervanging bestaande auto's kost 20 jaar!

Schone Bus is er al!

in Eindhoven rijden al 43 elektrische bussen

in Venlo rijden al 12 elektrische bussen

in Maastricht vanaf 2019 alleen elektrische bussen

concessie is belangrijk

17.000 Elektrische bussen in Shenzhen

HET MOET 10 KEER SNELLER!

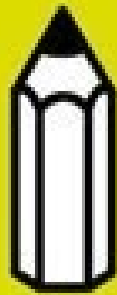
3

DUURZAME DOELEN [SDG's]

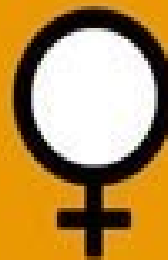
1

EEN WERELD
ZONDER HONGER

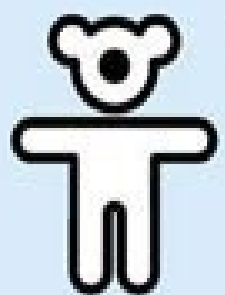
2

GOED ONDERWIJS
VOOR IEDEREEN

3

GELIJKE KANSEN
VOOR IEDEREEN

4

MINDER
KINDERSTERFTE

5

MINDER
MOEDERSTERFTE

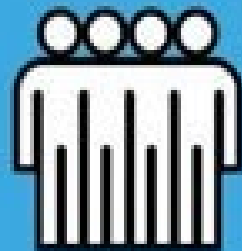
6

BESTRIJDING VAN
AIDS & MALARIA

7

SCHOON
DRINKWATER

8

EERLIJKE
WERELDHANDEL

Zijn Millennium Doelstellingen gehaald?

3 doelstellingen gehaald

armoede gehalveerd

evenveel meisjes als jongens naar school

meer mensen in duurzamer leefmilieu

5 doelstellingen niet gehaald

kindersterfte

alle kinderen naar school

verbetering gezondheid moeders

bestrijding HIV & malaria

samenwerken voor ontwikkeling

1 GEEN ARMOEDE

2 GEEN HONGER

3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN

4 KWALITEITS-ONDERWIJS

5 GENDER-GELIJKHEID

6 SCHOON WATER EN SANITAIR

7 BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE

8 EERLIJK WERK EN ECONOMISCHE GROEI

9 INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR

10 ONGELIJKHEID VERMINDEREN

11 DUURZAME STEDEN EN GEMEENSCHAPPEN

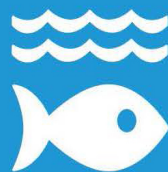
12 VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE

13 KLIMAATACTIE

14 LEVEN IN HET WATER

15 LEVEN OP HET LAND

16 VREDE, VEILIGHEID EN STERKE PUBLIEKE DIENSTEN

17 PARTNERSCHAP OM DOELSTELLINGEN TE BEREIKEN

DUURZAME ONTWIKKELINGS DOELSTELLINGEN

Duurzame Ontwikkelings Doelstellingen

1. geen armoede
2. geen honger
3. goede gezondheid & welzijn
4. kwaliteitsonderwijs
5. gendergelijkheid
6. schoon water & sanitair
7. betaalbare & duurzame energie
8. eerlijk werk & economische groei
9. industrie, innovatie & infrastructuur
10. ongelijkheid verminderen
11. duurzame steden & gemeenschappen
12. verantwoorde consumptie & productie
13. klimaatactie
14. leven & water
15. leven op het land
16. vrede, veiligheid & publieke diensten
17. partnerschappen om doelen te bereiken

Duurzame vs Millennium Doelstellingen

Millennium Doelstellingen

2000 – 2015

8 doelstellingen

armoedebestrijding

experts van de VN

ontwikkelingslanden

Duurzame Doelstellingen

2016 – 2030

17 doelstellingen

armoede + duurzaam

brede groep actoren

universeel

Analyse Duurzame Doelstellingen

laten veel ruimte voor interpretatie

abstract & vaag

niet eenduidig

niet kwantitatief

niet verplichtend

vertaalslag nodig naar nationale doelen

Duurzame Doelen: Mondiaal Polderen

het is lastig maar toch nuttig om
beleid te voeren op basis van SDG's

met huidig beleid haalt vrijwel geen
land alle duurzame doelstellingen

zelfs als we alle duurzame doelen
halen is dat niet genoeg om de
mondiale systeemcrisis op te lossen

om systeemcrisis op te lossen zijn
radicale maatregelen nodig als ook
transformatieve duurzame doelen

Nut van Duurzame Doelstellingen

moreel kompas

Hoe scoort Nederland met SDG's?

Op welke plaats staat Nederland in Europa met de SDG's?

1^e

Productievolume
landbouw

3^e

Recycling van afval

3^e

Relatieve armoede

4^e

Vrouwen in
parlement

23^e

Biologische landbouw

24^e

Broeikasgasemissies
per inwoner

25^e

Vrouwen in leiding-
gevende posities

26^e

Hernieuwbare
energie

4

**WAT BETEKENT DAT VOOR
HET HOGER ONDERWIJS?**

**SDG's vertalen naar de geest,
niet naar de letter, voor het
hoger onderwijs**

**wees selectief en maak keuzes
welke SDG's prioriteit krijgen**

Potentieel geschikte SDG's

energie, water, klimaat

gezondheid & welzijn

(gender)ongelijkheid

productie & consumptie

groene economische groei

stedelijke & ruimtelijke ontwikkeling

partnerschappen

innovatie

TRANSITIE HOGER ONDERWIJS

van

naar

standaard

gepersonaliseerd

bureaucratisch

leraar & leerling centraal

rendement

kwaliteit & ruimte

ongelijkheid

gelijke kansen

monodisciplinair

multi- & interdisciplinair

vakken

thema's

onderwijzen

zoeken, leren, experimenteren

Ongelijkheid

behandel iedere student ongelijk

gepersonaliseerd onderwijs

elke student krijgt eigen leerroute

Overkoepelende Thema's

klimaatverandering

energietransitie

globalisering & migratie

duurzaam voedsel

digitalisering

PARADIGMAWISSELING

neo-klassiek economisch paradigma is invalide

homo economicus, homo ecologicus, homo sociologicus

Kate Raworth, Elinor Ostrom, Thomas Piketty

transitie denken & handelen in onderwijs verankerd

**Leerling moet centraal staan,
NIET de onderwijsorganisatie**

Innovatie & Partnerschappen

samenwerken met bedrijven op innovatiecampussen

combinaties van leren, werken, ondernemen

makerwerkplaatsen als 'living labs' & 'field labs'

duurzaamheid vertrekpunt voor nieuwe maakindustrie

Leerpark Dordrecht, RDM-campus

Wat nu de uitzonderingen zijn, moet deel van het reguliere hoger onderwijs worden

DOCENTEN HBO 3.0

passie kunnen overdragen

alle informatiekkanalen kunnen bundelen

uitstekende contacten met buitenwereld

activerend, coachend en dienend

VAARDIGHEDEN HBO 3.0

samen kunnen denken & werken

kennis juist kunnen interpreteren

kritisch denken en analyseren

ingesteld zijn op veranderingen

**U staat voor een grote transitie
opgave in Hoger Beroeps Onderwijs**

Zit ook een leuke kant aan!

**iedereen zei dat het onmogelijk was,
totdat iemand langskwam die dat niet wist**